

УВОД Феномен комуникације, посматран из православног црквеног угла, подразумејева заједничарење, заједнички живот, односно живот у комуникацији. Заједничарење јесте комуникација која нас људе карактерише управо као личности: живјети значи комуницирати. Православни смисао појма „заједничарење“ своје исходиште има у хришћанској теорији личности: човјек је личност само уколико комуницира и бива дио заједнице. Комуникативни карактер личности одваја ову од индивидуе, која представља егистичку монаду (солипсизам) - самовољну и затворену за комуникацију. Заједничарење је могуће само у кругу личности. Такође, тему комуникације, никако не треба исцрпљивати у дијалогу двије личности. Онтолошки посматрано, најдубљи и примарни вид комуникације је онај који човјека повезује са његовим Творцем, тј. Богом. Ипак, циљ овог рада је мисија Цркве, тј, облици комуникације од оснивања Цркве до данас, преко комуникације између вијерника (унутрашња јавност), који и јесу Црква, и Цркве са њеним окружењем (спољашња јавност). Цркв а, као заједница вијерних, остварује комуникацију са Богом кроз молитву и Литургију, као евхаристијско заједничарење. Ови видови комуникације темеље се на теолошком виђењу свијета. С друге стране, комуникација Цркве са својим члановима и својим окружењем остварује се употребом средства масовне комуникације (посланице, часописи, новине, радио, ТВ, интернет).

Односи с јавношћу са теоријом комуникологије, јесте основна нит овог рада. Наиме, већ дуго се Црква (њени чланови и њене активности) појављује у медијима. Неки од њих (медији) у власништву су Цркве. Телевизија, радио, новине, магацини, интернет презентације, разне публикације на електронским и штампаним медијима... све то Црква већ дуго користи и њима се служи.

Међутим, њих уређују ентузијастички и људи без или са веома мало квалификација или, пак, квалификовани људи ангажовани на том пољу, али са веома мало знања о самој Цркви, њеном учењу и начину постојања. Студенти Теологије би у свом школовању морали добити бар неке смијернице о начину „употребе“ медија у мисионарским активностима Цркве. Сама мисионарска активност јесте задатак сваког члана Цркве, а свештеника и вјероучитеља првенствено. Стога, начини комуницирања у XXI вијеку и комуниколошки канали које данашња цивилизација познаје, морају бити доступни сваком коме је мисија Цркве Христове животом одређена.

С друге стране, само појављивање у медијима плод је једног озбиљног промишљања и великог ангажовања који се не виде, а без којих је медијски наступ само врх пирамиде. Ако говоримо о медијима у служби мисионарске активности Цркве, онда бисмо морали озбиљније да дефинишемо саму мисију и све оно што она подразумејева, како бисмо доспјели у медије плански, а не стихички.

Истини за вољу, овдје не треба бркати дефинисање мисије са методологијом

мисионарског рада. Мисија је зацртана Богочовјеком Христом и Црква има свој пут којим је води Бог, али методи међуљудске комуникације мијењају се у свакој новој генерацији која долази на свијет. Бог се није открио само изабранима „некад тамо у историји“, Он се открива сваком човјеку, али најчешће преко човјека. Стога, овај рад има за циљ да „унутрашњу јавност“ Цркве заинтересује за овај тежак, али лијеп позив: мисију Цркве кроз познавање техника односа с јавношћу и комуникологије, као сазнања савремене цивилизације.

Хипотеза и

методи истраживања

Овај рад је заснован на хипотези да је могуће остварити синтезу између искуства Цркве у мисионарском раду и савремених методолошких токова у сфери комуникологије и односа с јавношћу и да се оквир рада и мисионарских активности Цркве ни по чему не разликује од сличних процеса у другим институцијама друштва.

Наравно, ова хипотеза подразумијева и методе којима се она провјерава или доводи у сумњу. Посматрајући мисију Цркве као конкретну друштвену појаву и процес, а насупрот њој „мисију“ многих савремених институција и организација, њихово мјесто, улогу, функције, међусобну условљеност и зависност једне од других у свеукупном друштвеном систему, простом корелацијом индукције и дедукције, доћићемо до логичног закључка да је синтеза могућа. Пођимо и корак даље: синтеза је логична.

Нпр., поставимо логично питање: шта овај рад доноси ново, ако је мисија Цркве „стара“ већ два миленијума и претендује да траје до краја свијета и ако је комуникологија и технике односа с јавношћу већ ствар рутине многих којима је овај позив „хљеб насушни“? Одговор је сасвим логичан, а налази се у синтези ове двије дисциплине.

Званичан научни рад на тему синтезе теолошких дисциплина и савремене комуникологије и односа с јавношћу јесте у повоју и представља пионирски посао. Међутим, искуство многих чланова Цркве, којима и сам припадам, стечено „у ватри“ рада с медијима и медијским наступима зарад испуњења мисионарских задатака, јасно истиче потребу да се научно и систематски обради област комуникологије и односа с јавношћу у служби мисије Цркве.

Синтеза Синтеза свега што је добро, што људи чине за добро Божје творевине, налази се у самој сржи мисије Цркве Христове. Посматрајући Апостоле и свете Оце Цркве, долазимо до закључка да је мисија Цркве ништа друго до освећење свега онога до чега је човјечанство дошло обогаћујући Божју творевину и настављајући Божји

благослов: „Будите ви, дакле, савршени као што је савршен Отац ваш небески" (Мт. 5,48.). Раније се у теолошком образовању изузетно цијенило бесједништво, као дар и као наука која обогаћује проповиједнике, како би правилно (али и са „укусом") знали пренијети Ријеч Божију. И данас је то тако и, вјероватно, увијек ће тако и бити. Али, ако се осврнемо на квантитативну страну бесједништва, видјећемо да се број слушаца у храму и број слушаца и гледалаца испред пријемника (радио, ТВ, интернет...) знатно разликује. Само ова чињеница поставља пред нас обавезу да се медијима посветимо озбиљније. Стога, до одговора на питање: како остварити синтезу ових научних дисциплина, сматрам да први корак треба да буде јасно дефинисање свих аспеката мисије Цркве кроз историју, што је обрађено у првом дијелу. Затим, дефинисање савремених комуниколошких достигнућа и искуства оних који се баве односима с јавношћу, обрађено је у другом дијелу овог рада. Наизад, трећи дио, као својеврсни закључак, доноси одређена рјешења за укључивање мисионарских активности Цркве у рад с медијима, како би савременим мисионарима био доступан што већи аудиторијум, који се дефинише кроз одређивање циљаних јавности.

БОГОСЛОВСКИ ОСНОВИ МИСИЈЕ ЦРКВЕ Црква, као Богочовјечанска заједница и мистично „Тијело Христово основана је са циљем да све људе приведе у заједницу са Богом. Обзиром да је она органски продужетак Христове мисије и оне заједнице (Бога и људи) коју је Он основао, њена мисија у свијету темељи се на Христовом мисионарству. Да бисмо правилно разумијели ово мисионарство, на првом мјесту, морамо правилно да схватимо светотројично богословље¹ и ово знање да преточимо у живот. Библијско свједочење Христовог слања Апостола у свијет почива на чињеници да Бог Отац шаље Христа лично у Светоме Духу. Овакво свједочанство има обавезујући карактер за цијелу Цркву и у себи садржи темељ поимања овог мисионарства. Светотројично богословље полази од чињенице да је Бог Света Тројица, Бог као заједништво (заједничарење) и да Божије дјеловање у историји уопште има за циљ да привуче човјечанство и све што је Бог створио у заједницу са Творцем. Стога: први циљ мисионарства јесте преношење заједништва (заједничарења) које постоји једино у Богу, а тек секундарно може бити преношење интелектуалних увјерења, учења, моралних налога, итд. „Послање" мисионарства у суштини је послање Светога Духа (Јн. 14, 26), који пројављује заједницу³. Стога, на спасење свијета треба гледати као на „пројекат" Свете Тројице у односу на цијелу твар.

Христоцентричност мисије Цркве Христос заузима средишње мјесто у чину богопознања. Држећи се библијског предања, Црква исповиједа оваплоћење Логоса (Сина Божијег) од Бога Оца и Свете Дјеве, кроз дејство Утјешитеља, Духа Светога - ради препорода човјечанства и обнове општења с Богом. Син Божији је узео на себе људску природу. Овим чином Он потврђује, зацјељује и успоставља човјечанску природу, примајући је у себе, а тиме и у заједницу са Светом Тројицом. Ово је велика тајна савшеног богочовјечанског јединства, које постаје извор новог живота човјека и свијета и мјерило ствари у хришћанском свијету.

Да би услиосластио оштећење између Бога и човјека, нарушено падом у његовој космичкој димензији, Бог је успоставио везу са човјеком и обновио људску природу. У личности Богочовјека Христа налазимо цијеловито људско биће уздигнуто на степен Божије слике заједнишвом у Светом Духу. Истим чином Богочовјек је успоставио нови однос између Творца и човјека, динамичан, а не статичан, који је остварен и усавршен преко Божијих енергија, постигнут Светим Духом. Успоставивши човјека у његовој функцији, оваплоћени Логос дарује нам моћ да се ослободимо сваког егоизма, како бисмо схватили друге и ступили у заједницу са њима и са Њим.

У центру свега хришћанског живота и цијелокупне мисије Цркве стоји васкрсење Христово као темељ и залог наше вјере. Стога, обзиром да стварност крсног страдања представља неминован контекст мисије Цркве, као сукоба између светотројичног начина постојања и „сила и власти“ гријеха, Христово васкрсење одређује мисионарење на два битна начина: 1) Васкрсење указује на чињеницу да је резултат мисионарства, несумњиво, пораз сила гријеха у његовом друштвеном и природном контексту (побједа над смрћу). Христово вазнесење и непрестано заузимање пред Оцем за нас - Њега „Који сједи с десне стране престола Божијег“ - потврђују и подржавају ово наше увјерење.

2) Међутим, Васкрсење указује и на чињеницу да овај резултат мисионарења не контролише историјске снаге, него да је он по природи есхатолошки⁴. Мисионарство Цркве не може успоставити или произвести Царство. Оно може само најавити његов долазак проповиједањем Васкрсења и на светотајински начин указивати на њега.

У Есхатону ће се све потпуно открити и остварити; у међувремену Црква већ судјелује у њему благодаћу Светога Духа. Зато, она исповиједа овај Есхатон, као извор и силу за напредовање цијелокупног човјечанства ка будућем Царству, ради даривања овог свијету радосне наде аутентичног, вјечног живота, који долази послје жртве на Крсту.

Дјело Светога Духа Свети Дух је прије почетка твари са Господом Христом, бдијући над творевином, уобличавајући и усавршавајући све. Много прије него што су се људи појавили на лицу земље, Свети Дух дејствује у свијету, вјечно производећи од Оца.

Црква прославља Светог Духа са Оцем и Сином, јер је и Свети Дух Творац, Животодавац и Усавршитељ. За нас је од суштинске важности да Духу Светоме поклањамо истовјетну славу, част и поклоњење као и Оцу и Сину, што се види из следећих елемената:

а) Свеукупна Христова мисија неодвојива је од дјелатности Светога Духа, а христолошки и пневматолошки чиниоци морају бити интегрално повезани у пуном светотројичном контексту.

б) Дјело Светога Духа, као Животодавца и Савршитеља, мора се сагледати у његовом ширем космичком смислу. Свети Дух, који све чини новим, јесте Дух нове твари, те нова твар и јесте Црква. Причешће, Тијело и Крв Христова, постају то призивом (епиклезом) Светога Духа. Он је живи Дух Божији, који је и Дух заједништва, Дух који усавршава све свете Тајне и црквене свештенорадње.

Синерија (садејство, сарадња) Синергија Бога и човјека основ је учења Цркве о спасењу. То не значи да смо са Богом једнаки партнери или да Бог не може дејствовати независно од нас. Синергија значи да је Бог изабрао да дјела кроз нас. Бог нас позива да се предамо Христу како би нас могао сјединити са Собом и дјелао кроз нас, увећавајући нашу слободу, а никако не укидајући нашу личност.

Наше тијело је слабашно, али тиме нисмо уплашени. Управо у нашој слабости испољава се сила Божија. Када признамо наше природне ограничености, у смирењу и покајању,

Бог нас прихвата и преко нас чини своја моћна дјела. Свети Дух дејствује у Цркви упркос недостатака нас хришћана. Нашим исповедањем вјере у Бога Светог Духа, исповиједамо и вјеровање у једну, свету, саборну и апостолску Цркву.

Тамо гдје је вјера, Бог дјелује и кроз слабе и беспомоћне. Народ Израилски био је изабран онда када је као поробљен живио у Египту. Апостоли нису били изабрани зато што су били мудри или учени, имућни или моћници. Велики број нас хришћана није изабран из разлога што смо мудри и снажни.

Ипак, слабост остаје слабост, тамо гдје нема покајања или вјере. Докле год се ослањамо на наше мудровање, Свети Дух не чини кроз нас своја моћна дјелаб.

Зато, први корак ка ефикасном преношењу Христовог живота свијету јесте позив на покајање и на живот снажне вјере и покорности вољи Божијој. Спасење народа захтијева да хришћани буду покорни љекари. У себи треба да умртвимо старог Адама и обучемо се у новог човјека у Христу. Искрену духовну аскезу, унутрашњу срећеност, свакодневно самоумирање и поновно рађање у Христу Духом Светим, треба да упражњавају сви хришћани. Теосис је стално стање обожења, подвиг молитве, благодарења, богослужбеног учешћа, као и контемплације - созерцавања Тројединог Бога и бесконачне божанске љубави.

Учествовање у животу Цркве и њеим богослужењима, као и „унутарње богослужење срца“, чине предокушај теосиса (обожења) за све хришћане, на њиховом поклоничком путовању кроз живот. „Будите смирени и познајте да сам Ја Бог“, каже Господ.

ВИЗИЈА И МИСИЈА ЦРКВЕ Упркос томе што је Логос постао човјек, нама и даље остаје слобода да одбијемо општење са Богом. Отуда и присуство гријеха и зла, као корјена свих подјела и патњи што нас одвајају. Али, оваплоћени Логос, као кохезиони чинилац заједнице, у Светом Духу успоставља општење и заједницу у Цркви, која је Тијело Христово. Црква схвата обједињујућу поруку божанског Логоса, јер Логос је њено средиште и, дакле, обједињујућа основа за целокупно човјечанство.

Ако говоримо о визији Цркве савременим језиком, у којем ова ријеч подразумева мотив

који нас усмјерава ка неком тешком задатку, али који стоји као „свјетлост на крају тунела“, онда је визија Цркве, свакако, Есхатон - Царство Небеско⁸, али које се види и осјећа већ сада и овдје, у „овоме вијеку“.

Схватање Христа као Богочовјека, у раној Цркви, служило је као илустрација двију ствари значајних за мисионарство: с једне стране, то је значило да се Христос шаље у свијет као носиоц светотројичног живота, а не као неки издвојени појединац. С друге стране, то значи да је Христос сила која одржава свијет, послан да свијет уведе у живот самога Бога. Христова мисија је, стога, самодаривање Свете Тројице да би свијет постао судионик (заједничар) у божанском животу. Стога, мисија Цркве и не може бити ништа друго до потврђивање и преношење Христове мисије кроз сву историју.

Ово мисионарство Христово збива се у „палом“ свијету, и оно наилази на супротстављање „сила и власти“ овога свијета, тј. зла и гријеха. Ово пак, чини да је Крст неминовни пут у Христовој мисији. Отуда се мисионарење збива у контексту борбе и подразумјева преображење, оно је пасхални прелаз свијета у „нову твар“. То није борба која се збива само у душама појединаца; она прожима сав друштвени живот - услијед неправди, угњетавања итд.